

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Житомирський державний університет імені Івана Франка

кафедра філософії

кафедра естетики, етики та образотворчого мистецтва

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

кафедра філософської антропології

Національний університет водного господарства та

природокористування (м. Рівне)

кафедра філософії

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ
У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Житомирський державний університет імені Івана Франка
кафедра філософії
кафедра естетики, етики та образотворчого мистецтва
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова (м. Київ)
кафедра філософської антропології
Національний університет водного господарства та
природокористування (м. Рівне)
кафедра філософії

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА
НАУКИ
У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ**

Збірник наукових праць

(За матеріалами IV Всеукраїнської науково-
теоретичної конференції молодих науковців від
20 грудня 2012 року)

Житомир
Видавництво ЖДУ імені Івана Франка
2013

УДК 101.1+168.5
ББК 87.1
А43

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка, протокол № 6 від 25 січня 2013 року

Редакційна колегія:

Саух П. Ю., доктор філософських наук, професор (керівник);
Поліщук О.П., доктор філософських наук, професор;
Стародубець В. О., кандидат філософських наук, доцент;
Слюсар В.М., кандидат філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Богачевська І.В., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі;
Герасимчук А. А. доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Житомирського державного університету імені Івана Франка;
Пісіль О. С., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Житомирського національного агроєкологічного університету.

Актуальні проблеми сучасної філософії та науки у глобалізованому світі: зб. наукових праць / за заг. ред. проф. П. Ю. Сауха – Житомир: Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2013. – 200 с.

У збірнику наукових праць розглядаються основні аспекти становлення людської думки, співвідношення сучасної філософії та науки, особливості розвитку природничих і гуманітарних дисциплін у контексті становлення науки Постмодерну. З'ясовуються форми та механізми проявів толерантності у сферах політичної, соціальної, культурної, релігійної, етнічної, національної буттєвості людини.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Надруковано з оригінал-макетів авторів

Підписано до друку 11.04.13. Формат 60*90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Georgia. Друк різнографічний.

Ум. друк арк. 11.6 Обл. вид. арк. 9.8. Наклад 100. Зам. 67.

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40

Свідчення про державну реєстрацію:

Серія ЖТ № 10 від 07.12.04р.

Електронна пошта (E-mail): info@zpu-zh.com, zh@zpu-zh.com

© Колектив авторів, 2013

ЗМІСТ

Передмова	3
Петро Саух	4-8
Микола Козловець	8-14
Світлана Крилова	14-17
Олег Поліщук, Олена Поліщук, Світлана Сахневич	17-20
Ірина Вітюк	20-23
Людмила Горохова	23-26
Людмила Єршова	26-28
Алла Залужна	28-30
Наталія Ковтун	30-32
Юрій Ковтун	32-35
Тетяна Крайнікова	35-37
Анатолій Маслов	37-40
Максим Мельничук	40-42
Олександр Найдьонов	42-44
Валентин Перехейда	44-46
Людмила Погоріла	46-49
Оксана Ременець	49-51
Інна Савицька	51-53
Оксана Сарнавська	53-55
Олена Свінціцька	55-58
Алла Сингаївська	58-60
Вадим Слюсар	61-63
Володимир Стародубець	63-65
Лариса Стасюк	65-67
Оксана Чаплінська	67-68
Людмила Ішкіль	69-70
Альона Редько	70-73
Катерина Качур	73-75
Юлія Брило	75-77
Дар'я Вольницька, Олена Поліщук	77-80
Дарія Герасимова	80-82
Ніна Герасимова	82-84
Едуард Гнатюк	84-86
Ірина Горбова	86-88
Олена Григоренко	88-90
Олена Данилюк	90-92
Оксана Дудар	92-95
Анна Євтушенко	95-97

Юлія Льченко	98-99
Надія Капець	99-103
Наталя Клюківська, Олена Поліщук	103-105
Андрій Кобетяк	105-109
Вікторія Ковальчук, Володимир Стародубець	109-111
Юлія Кохан	111-114
Яніна Кучін	114-116
Галина Мазур	116-117
Анастасія Маленька	118-120
Людмила Маловицька, Марина Сорока, Юлія Черначук	120-122
Людмила Маловицька, Вероніка Шилук, Лілія Воронюк	123-126
Людмила Маловицька, Юлія Слюсаренко, Ярослав Бондарчук	126-129
Надія Машковська	129-131
Ольга Іванівна Мельник	131-134
Ольга Миколаївна Мельник	134-136
Марина Михайлова	136-138
Євген Мойсєєнко	138-142
Олена Мороз	142-144
Валерія Муляр	144-145
Альбіна Недашківська	145-150
Марія Ожгібесова	150-153
Інна Петренчук	153-155
Дмитро Петровський	155-156
Олександра Саюк	157-158
Світлана Світельська-Дірко	158-161
Едґард Сердюк	161-163
Карен Сімонян	164-166
Марія Сишук	166-168
Ольга Соснова	168-172
Марія Стецька	172-176
Оксана Суліменко	176-179
Інна Харитюк	179-181
Тетяна Хоменко	181-183
Лілія Чеснокова	183-185
Олена Шижікіна	186-187
Катерина Ющенко	187-189
Костянтин Яценко	190-192
Довідка про авторів	193-198
Зміст	199

6. Йонас Г. Принципи відповідальності. – К.: Лібра, 2001. – 398 с.
7. Моисеев Н.Н. Человек и ноосфера. – М.: Молода Гвардия, 1990. – 351 с.

Наталія Ключівська,
Олена Поліщук

Елітарна художня культура в умовах інформаційного суспільства і глобалізації: етико- культурологічний дискурс

Як відомо, культура може бути трактованою по-різному. Зокрема поширеним є розуміння культури як історично визначеного рівня розвитку суспільства, творчих сил і здібностей особистості, виявленого у типах і формах організації життя та діяльності людей, а також утворених ними матеріальних і духовних цінностей. Дещо інший ракурс її розуміння напрацьований філософською думкою німецького Просвітництва: культура – це область духовної свободи людини. І зовсім пронизливою є думка Ф. Ніцше, що культура є "тонкою шкуринкою над розпеченим хаосом".

У сучасній світовій спільноті, і українській зокрема, особливе місце займають масова і елітарна культура. У той час як народна знаходиться, так би мовити, у стадії своєрідної консервації (наприклад за допомогою професійних колективів, яскравий приклад – Національний заслужений академічний ансамбль танцю імені Павла Вірського), схову у "затінок музеїв" чи "музеефікації", або перетворюється на "сувенірний бізнес". Найчастіше елітарна культура сприймається як щось позитивне у культурному сенсі – антипод культурі масової, а творці і споживачі елітарної культури сприймаються як вищий привілейований прошарок спільноти – еліта (власне, французьке слово *elite* – краще, добірніше, вибране). Але відразу виникає, закономірно, питання: наскільки виправданим є таке міркування? Особливо, якщо пригадати, що розуміння еліти у різних соціологічних і культурологічних теоріях не є однозначним. Так, італійські соціологи Р. Міхельс і Г. Моска вважали, що еліті, на відміну від мас, притаманний високий ступінь творчої діяльності, продуктивності, активності. Проте філософія і культурологія розуміють еліту, насамперед, як особливий прошарок суспільства, наділений специфічними духовними здібностями. Відтак, художня еліта мислиться як найбільш здібна до духовної діяльності субкультура, що має

високий морально-етичний та естетичний тощо потенціал частина суспільства.

Варто наразі пригадати, що ще А. Шопенгауером виділено дві частини людства: "людей генія", як здібних до естетичного споглядання і художньо-мистецької діяльності, і "людей користі" – орієнтованих на практичну, утилітарно-прагматичну діяльність. З погляду Ф. Ніцше, елітарність пов'язана з ідеєю "надлюдини". Даний діяч має привілейоване положення у суспільстві через спроможність до духовної трансформації. На погляд Х. Ортега-і-Гассета, мистецтво не обов'язково має бути популярним, загальнозрозумілим чи загальнолюдським у ціннісному аспекті, і, більше того, "радіти або співчувати людським долям є щось дуже відмінне від достовірно художньої насолоди". І сама еліта, на його думку, – це частина суспільства, що володіє особливим "органом сприйняття". Саме вона сприяє суспільному прогресу, а тому саме до неї повинен звертатися своїми творами митець. Однак масова культура ніколи не була чи є конкурентом елітарної і навпаки, вони співіснують завжди, і, скоріше за все, – це симбіоз, необхідний для розвитку як культури людства загалом, так і кожної локальної культури. Культуру поділено було науковою думкою на масову та елітарну у середині XX століття, але у принципі такий поділ існував і раніше.

Проте слід наголосити, що уявлення про "високе" та "низьке", вульгарне мистецтво у різні часи було неоднаковим. Це й пояснює той факт, що твори діячів мистецтва залежно від епохи можуть оцінюватися належними або до масової, або до елітарної культури. Творчість Рабле, наприклад, колись сприймалася вибухом низького стилю й смаку, але зараз її б віднесли швидше до елітарної літератури (поряд з Данте та Петраркою). У низькому жанрі написано Декамерон: це була та ж белетристика, яку сьогодні інтелектуали читають із помітним задоволенням. Твори Джонатана Свіфта на момент появи були вишуканим памфлетом, незрозумілим ребусом, що тішив інтелектуалів тогочасної Англії, чи може насамперед Ірландії, своїми натяками та алюзіями, проте врешті-решт оцінюється не тільки масовою, а ще й дитячою літературою. Олександр Грін усе життя публікувався у бульварних газетах і до нього, відповідно, відносилися сучасники як до автора белетристики. Потрібно було пройти якомусь часу, щоб усі зрозуміли, що він "достойний" автор [1]. Тобто, твір елітарної художньої культури, як правило, має спочатку експериментальний або й суто авангардно-провокаційний характер (насамперед через

формотворчі пошуки). У ньому, отже, випробуються художні прийоми, які будуть сприйняті і належно оцінені широкими колами "звичайних" людей опісля низки років. Цікавий факт: фахівці іноді називають термін 50 років як "термін витримки". Зразки вищої художньої елітарності, відтак, просто випереджають свій час. Таким чином, елітарна культура на десятиліття випереджає рівень сприйняття. Коло її аудиторії – високоосвічена частина суспільства: критики, літературознавці, постійні відвідувачі музеїв чи виставок, театральні художники, письменники, музиканти і т.п. Із зростанням рівня освіти людей, розширюється коло цінителів елітарної художньої культури. Крім того, відхід від традиційно негативного сприйняття масової культури призвів до появи аксіологічної парадигми аналізу масової культури, яку репрезентує, наприклад, російський вчений А. Гофман: масова та елітарна культура – це феномени, що перетинаються між собою, це взаємопроникливі елементи культури, які найчастіше не можуть існувати одне без іншого, а розрізняються лише через оціночне ставлення до них сучасних дослідників [2].

Список використаних джерел та літератури:

1. Веле Штилвелд. Сучасні співвідношення елітарної і масової літератури, мережеве дослідження // <http://h.ua/story/20495>
2. Гофман А.Б. Дилеммы подлинные и мнимые, или о культуре массовой и немассовой / Гофман А.Б. // Социс. – 1990. – №8. – С.106-111.

Андрій Кобетяк

Перспективи толерантності як базової потреби людства

На зламі XX – XXI ст. широкомасштабні політичні, культурні, релігійні зміни стали парадигмою життя та людських стосунків. У таких умовах абсолютно нового значення набуває процес взаєморозуміння людей різних етносів, їх діалог та мирне співіснування. Також чітко простежується негативна тенденція до зростання нетерпимості у світі, неприйняття "чужого", "іншого", як рівного собі. Нетерпимість, у тому числі й релігійна, не міф далекого Середньовіччя, а реальна проблема та загроза мирному сьогоденню.

У міжконфесійних відносинах проблема толерантності нерозривно пов'язана з питанням самоідентифікації